

Kristina Jurkovič

Vezave asfalta

"Sosed, posluš, okna boš moral zamenjat. Si zadnji v našem bloku, ki tega še ni naredil. Ni kaj – čim prej!"

Gledal sem zdaj hišnika, ki sem ga zaradi razpoke v steni poklical na vizito, zdaj dotrajana okna in tako prvemu kot drugim svečano prikimal. Preobrat – končno! Oglasila se je usoda osebno. Sprožila bo težko pričakovano prihodnost. Pogled skozi nova stekla, ki jih bo dihtal večni termopan, bo prinesel uvide, ki sem jih iskal, odkar sem, hočeš nočeš, prekinil z Lottos. Gledal sem v hišnikova usta in se delal, da razumem. Ni kaj – čim prej! Hkrati pa sem zaslutil, da bom stara okna z dvojnimi steklom in lesenimi, preperelimi okvirji, ki so pozimi neslišno prepuščali mraz, pogrešal takoj, ko jih bom snel s tečajev in vrغل ciganom.

"Je pa, sosed, to investicija, ni kaj. Poznam jaz dobrega mojstra, čaki, sosed, čaki, mogoče ga imam še v mobiju ..."

Naložba, ki hoče mecena! Za deset starih oken se je svet, ki bi me za desetimi novimi okni pričakal z razprtimi rokami, spet odmaknil. Kazati so se začele sitnosti.

Stanovanje v petem nadstropju sem hotel zaradi obilja svetlobe. V sli po osebni svobodi sem ga izsilil od staršev. Da bi lahko v miru kotil svoje ideje, iskal in našel neizpodbitne besede za svet okrog sebe, ki bi se jim prostovoljno, celo radostno vdal, sem potreboval osebni raj. S stanovanjem, ki se je na dan ogleda namakalo v topli poznopopoldanski luči, je bila ljubezen na prvi pogled. Prebujanje s pogledom proti vzhodu je bilo to, kar sem iskal. In predmestno okolje – obrobno je bila itak moj *statement*. Z lahkoto sem spakiral tone knjig in cedejev, kot zadnje dejanje slovesa od doma pa sem odvlekel boksarsko vrečo ter v mislih na stene že škropil znoj v snopih svetlobe.

"Sosed, sem hotel reči, z opremljanjem pa nisi še ravno začel," je med tipkanjem po mobilcu pripomnil hišnik. "Saj, saj, počasi, edino, kar je treba, je umret. Poznam jaz nekega tišlarja ..."

Dolgo sem stanovanje ohranjal na pol prazno. V novi svetlobi sem hotel imeti prostor le zase. Udomačevati se mi ni mudilo, raje sem bicikliral po predmestju in pil s somišljeniki. Vsakič smo izzveneli v pomilovanja vredno jamranje. Namakali smo se v samoprevarah in sproti gasili ognje-vite načrte. Ko sem se nekoč sredi belega dne vrnil z enega svojih pivskih pohodov, se stoodstotno siten sesedel in se zastrmel skozi okno, sem videl proti sebi pluti ogromno nabuhlo žabo. Trikrat sem zatisnil oči, kot vedno, kadar se moram na kaj osredotočiti, in videl, da gre le za cinično igro napihnjenih dežnih oblakov. Oblaki so se kmalu začeli prazniti. Šum dežja mi je praznil glavo in postajal sem lačen. Veter je kaplje lepil na okna, kjer so se stekale v znan profil. Lottos. Nejevoljno sem stopil po kuhinjsko krpo in naredil hitro retušo, spustil roletno in si šel naredit sendvič. Veliko je deževalo, takrat. In pogosto sem bil lačen.

"Sosed, ne najdem zdaj, pokličem dol h Koscem, oni imajo od tistega vizitko, ker so zadnji menjali okna ..."

Mogoče je Lottos, ko je zavpila "*Vaffanculo, Mikha!*", prva hotela končati najino razmerje, toda v strahu pred porazom sem jo prehitel. Saj o vsem skupaj ne bi več tuhtal, toda situacija z okni mi je po žilah pognala spomine, in ne, ne bi smel tako samozadostno ravnati, takrat. S trmastimi vizijami in z vihravimi idejami sem Lottos iz očetovega bara spravil na svojo stran. Zvlekel sem jo južneje od njenega juga, v kamnito deželo, obdano s homerskima morjema. Hotel sem beležiti, kar vidim, vsaj svetu med platnicama omogočiti spremembo. Lottos so skalnato-gozdna divjina in mračnjaški zaselki le oplazili, sem sočutno mislil. Ni razumela, tako kot jaz, da se v potezah molčečih ljudi ne kaže čas, temveč strogost narave. Nič človeškega, le hudourniki, udori, melišča, redke ravnice. Ljudje, ki so zaudarjali po živalski intuiciji. "Čutiš?" mi je nekoč v roko potisnila kamen ostrih robov. "Če čutiš kamen, jih boš razumel." Nisem čutil, le špiknilo me je. V resnici me je jezilo njeno dojemanje sveta. Da ga nisem znal brati. Postajal sem popadljiv, Lottos je postajala molčeča in naju prepuščala mojim trmam. Da pred njo ne bi izgubil obraza, sem na silo iskal, kar sem hotel razumeti. Ko zdaj gledam odslužena okna, opažam, da je "hoteti" srhljivi gost mojega besednjaka.

"Ni da ni, a ne, sosed. Evo ga, evo, slišim Kosca skozi tvoj oken, spet meče golobom ..."

Moja zamisel je propadla in z Lottos sva se vrnila v mesto. Poraz sem sproščal s pretiranim zračenjem najete sobice. Da bi bila le midva, je Lottos okna ponoči zapirala in jih zatemnila še s polkni in z zavesami. "Kaj je, Mikha?" sem zaslišal s postelje, ko sem jih spet odpiral. Zastoj zraka in svetlobe me preprosto davi. "Zastri okna, Mikha, sicer ne bova

nikoli zaspala." Ne gre le za zaspati, Lottos, gre tudi za zbuditi se. Sam ne morem pregnati dinozavrov, ki se vsako noč razkomotijo po meni in lezejo v telo. Prešibek sem, da bi se jih obranil, na meni čepijo in hočejo, da jih hranim tudi čez dan. Če pa sklenem zaveznitvo z jutrom, sem ob svitu osvobojen. "*Ma vaffanculo, Mikha!*"

"Kosec, si doma?" S hišnikom sva v zimskem mrazu visela skozi okno dnevne sobe in gledala naglušnega ato dve nadstropji niže, kako golobom na azbestni nadstrešek nad vhodom v blok meče ostanke belega kruha. "A?" je obrnil glavo navzgor. "Pridem do tebe, Kosec, po vizitko od tistega od oken, sosed bo tudi menjal, pridem na kavo zdaj." Zaprl sem okno. "Pošluši, sosed, kaj sem že mislil – ti si bil pa v Italiji nekaj časa, ne de? Ne gagajo toliko kot mi, ne? Zdaj se greš pa novinarja? A ni to izguba časa? Ampak ti si še mlad, sosed ..."

Koščevo vizitko sem naslednji dan pokazal očetu, verjetnemu finančeru, in mu zreferiral hišnikove nasvete. "Sem ti rekel, da je stanovanje zanič in da ga ni treba kupiti, ti pa kot vedno najbolj pameten," je renčal, ko sta si z mamo prišla ogledat razpoko v steni, posledico preperelega parapeta. "In, kako se boš tega lotil?" "Najprej bi si sposodil silikon." "Rad si sposojaš, sin, denar, silikon, kaj bo naslednje. Pa si že kdaj kaj zaflikal, sploh veš, kako to gre?" Da bi prekinila večno žolčne debate med očetom in mano, je mama iz kariraste torbe začela vleči taperverko s hrano. "Kdor ne dela, naj vsaj jé," je siknil oče. "Če bi mene kdo kdaj kaj vprašal!"

To se je zgodilo pozimi in zdaj je poletje in ostalo je pri starih oknih. Razpoko sem saniral s silikonom in golobi so se še naprej pojali za drobtinami belega kruha na azbestni strehi. Nam in sosednim pokrajinam so napovedali dolgo vročino in sredi gruntanja v še vedno pomanjkljivo opremljeni dnevni sobi z obiljem sonca, kako naprej, kako sploh, sem se odločil za pavzo. Odprl sem ozko balkonsko okno brez balkona, pricnil cigareto, se naslonil na ograjo in skozi dim gledal malo v nebo, malo na dvorišče. Prvič sem opazil, koliko zaplat ima. Na soncu so se svetile flike različnih barv in ostanki motornega olja samooklicanih mehanikov. V poletni vročini so si podkurili s pivom in delovali še bolj samooklicano. Šraufali so pred nizkimi parkirnimi boksi in se vsakič znova sprli s Šipičko, ki se je običajno ravno takrat pripeljala s pudlom na zadnjem sedežu. Kdo se bo komu umaknil, kdo ima več pravic – niti vročina ni mogla udušiti njihovega preklanja.

Naslanjal sem se s čikom skozi okno in gruntal, ne da bi razmišljal. Poznopoldanska vročina me je fenala v obraz in vstopala v stanovanje. Na eno od garažnih streh se je naslanjal košat bezgov grm s sosednjega vrta. "Ne mi pipat žage!" V senci bezga muc. "Bobi, ne mi pipat žage, sem rekel!"

Zadnja garažna vrata so bila odprta, in ko sem stegnil glavo še malo bolj na desno, sem videl tri postave, ki so se menjavale na vhodu. Mačkovci! Pospravljali so garažo. "Čenča, drž Bobija, da mi ne bo uničil orodja, lej no, Čenča, lej no, stojiš kot lipov bog!" Mačkovce sem spoznal prve. Stanovali so v pritličju. Ko sem selil zadnje kartone in s polnimi rokami nisem mogel odkleniti vhoda v blok, me je skozi okno sočutno opazovala mlada Mačkovka. Zabrnelo je in lahko sem vstopil. Ko sem otovorjen stopal mimo stanovanja z napisom Mačkovec, so se odprla vrata. "Živijo. Jaz sem Valerija. Deda kašlja, veliko kašlja. Ti si nov?" "Valerija, hvala, ja, nov sem, tole nosim kot zmešan, nisem vedel, da imam toliko robe." "Ti ne morem pomagati, deda kašlja." "Ne, Valerija, ne, pretežko je zate. Hvala, da si mi odprla." Od Mačkovcev se je velikokrat slišalo vpitje in v bloku smo si mislili svoje. Delirčno kašljanje starega, siloviti izbruhi jeze Valerijinega moža in Bobijevo cviljenje. Nje nisem slišal nikoli.

"Lej no, Čenča, lej no, kaj dela tamau. Bobi ne se mi na žago obešat, me je stala tristo evrov, na, tu imaš žeblje pa se z njimi igray." Mlademu Mačkovcu sem pripisal delo nekakšnega polmešetarja. Prihajal je in odhajal kot po tekočem traku, verižno prižigal čike in na dvorišču pred garažo glasno handlal z nekimi mladimi pobriteži v trenirkah, ki so iz žepov vlekli šope bankovcev, kadili in si pritrdjevali, da so drugi budale. Mačkovci so si za pospravljanje garaže izbrali vročino. "Lej, Čenča, lej, te bom fentu, če se ne boš zmigala." Valerija je zastonj krotila malega. Nazadnje ga je posadila na otroško kolo in ga poslala na en krog. Vrnila se je v garažo. Vlekel sem na ušesa, stegoval vrat. Vročina mi je naenkrat prijala. Iz garaže je bilo slišati premetavanje in besede, ki jih je Mačkovec gonil v vseh letnih časih. Nenadoma je iz garaže stopila Čenča. Visoka, suha, bleda postava v pajkicah in poceni majici. Uprla je roke v boke in gledala predse izpod onduliranega frfruja. Claudette Colbert, če ne bi imela tako neestetskega narastka. Čenča je strmela predse. Za njo je neuravnovešeno ropotal njen mož, na Bobija smo vsi pozabili. Ne, Čenča me ni privlačila, nasprotno, njen obraz me je spominjal na nepobrane vrtnine, ki gnijejo v dežju. Toda že od prvega dne sem čutil, da Valerija živi nekaj, kar presega naše dvorišče, zato se mi je zdela zanimiva. Počasi si je prižgala cigareto in v vročino čutno puhala dim. Nikoli ne boš prišla dlje kot od garažnih vrat, pred katerimi zdaj tako filmsko stojiš in kadiš, Valerija Mačkovec. Lažje je zakrpati asfalt kot narediti nekaj iz sebe. Nenadoma se je počasi, kot da bi hotela uloviti oko kamere, prav počasi zvila v križu, navzgor, proti meni.

V naslednjih dneh sem vsakič švisnil mimo njenega stanovanja, ker nisem vedel, kaj bi ji rekel, če bi jo srečal. Tiste noči tudi nisem vedel,

ali naj pokličem policijo zaradi potepuških mačk, ki so se sklenile goniti pod bezgovim grmom, ali zaradi neznosne mešanice kašljanja, ropotanja in joka pri Mačkovcih. Po hodniku je odmevalo kot v hiši strahov. Tisto noč sem prvič pomislil, da bi se vrnil k Lottos.

Vremenska napoved je odsvetovala naglo gibanje, toda na razgovor z glavnim urednikom sem hitel v edini obleki, ki sem jo premogel. Vročina je dvorišče raztopila v asfaltno morje, v katerem bi se še najraje utopil, ko sem se vračal zavrtnjen in preznojen. Težko sem obrnil ključ v vratih, ignoriral nabiralnik in zadihal v hladu stopnišča. Počasi sem stopal po stopnicah in se znašel pred na pol odprtimi vrati v stanovanje Mačkovec. Naveličano sem vanj potisnil glavo. Dišalo je po čistilih, stroj je vrtel žehto, iz kuhinje je prihajal glas. Na stolu, v pajkicah sprane pomarančne barve in v beli majici brez rokavov je za mizo, na kateri je stal računalnik, s prekrizanimi nogami sedela Valerija. Lase je imele po sultansko ovite z brisačo in roka s cigareto je prosto bingljala. "*Buon-giorno, dottore, mi chiamo Maria.*" Iz računalnika je prihajal pedagoško intoniran glas, ki je za vsakim stavkom malce počakal. "*Non mi sento bene, ho mal di testa,*" ga je lovila Čenča in se teatralično prijala za ovito glavo. Iz sosednje sobe je zakašljalo. Čenča je zasukala pogled. Očitno se ji ni zdelo nič posebnega, da kot vkopan stojim pred njo. "Deda kašlja. Danes ga peljem k zdravniku. Nič ni boljše." Ugasnila je cigareto in jo poribala po pepelniku. "Lepo, lepo, da se tako pridno učiš," sem sluzil. "So mi rekli, da se bom največ naučila, če bom poslušala in ponavljala." Iz sobe je stopil jetični deda. Zafarbal sem. "Deda, ne prenapenjajte se, usedite se!" V stanovanju je bilo vroče za popenit in po telesu me je začelo srbeti. Valerijo in starega Mačkovca sem prepustil novi lekciji. "*Benvenuti in Italia. Italia è bella.*"

Spati, spati, spati in se čim pozneje zbuditi, spati pri zaprtih oknih, v krsti lastnega stanovanja, negibno, globoko, prezimiti čas, ne vedeti ničesar. Iz pretvare spanca me je vrglo dolgo pritiskanje na zvonec. "Čao. Imaš kaj mleka? Nam ga je zmanjkalo." Oči sem zožil na širino strelske line, ker nisem mogel verjeti. "Em ... kaj?" "Imaš kaj mleka?" "Ne, nimam, ne pijem ga, mleko je za otroke." "Bobiju ne morem narediti kakava." Vdal sem se. "Vstopi, mogoče najdem kakšno kapljo." Zdelo se mi je, da vse, kar je, kar traja in traja in da ni ničesar, kar bi to stanje prekinilo, kaj šele preokrenilo. Valerija se je v tem bolje znašla kot jaz. "Sem slišala, da si bil nekaj časa v Italiji. Jaz bom nekoč delala v hotelu in rabim jezike. Me naučiš kakšno besedo, pliiiz?" Tišino sem zapolnil z odpiranjem hladilnika in notranjim dialogom, kako se je znebiti. "*Em ... vuoi un caffè?*" "To pa razumem, si, ijo vuoj un kafè!" "Ne ne, če te vprašam, ali hočeš kavo, ne

moreš odgovoriti ja, jaz hočeš kavo ..." "... težkooo. Tako težko je tooo!" Valerija se je pačila in mulila. "Daj kaj drugega, pliz!" Njen manever mi je šel na živce. "Z glasbo se lahko veliko naučiš," sem govoril, ko sem šel proti dnevni sobi. "Tega se sama nikoooli ne bi spomnila!" Ko sem stopil mimo ogledala na hodniku, sem z grozo ugotovil, da sem na pol nag, v boksaricah z napisom Napoli. Čenča mi je sledila. Zavzdihnil sem, se sklonil k cedejem in nekaj izvlekel, položil v player in si pokvaril dan. Alicin glas, globok, mističen, žameten, Lottosina kompilacija. Vroče je. "Mi daš za presnet, pliz?" Verjetno bi se ob glasbi sesedel, če ne bi nena doma na preznojenem hrbtu začutil Valerijine dlani. "Za koliko časa mi posodiš?" je zamijavkala. Pogledal sem jo, repa, zelje, ohrovt. "Ijo vuoj kvesto muzika." "Reče se io voglio" "Ijo vuoj te, sosed." Odmaknil sem se. "Tebe začetnice ne zanimajo?" V roke sem ji porinil cede in jo odslovil z mlekom vred.

Vročina je trajala in nas upehala. Za dejanja ni bilo več mogoče odgovarjati. "Maaček. Maaček. Glej ga mačka, kako smugla kruh, kreh, kreh!" Olajšanje je viselo v zraku in morda se bo k nam spustilo ravno danes, kot sveti duh iz nebes. Čakali smo ga, na oknih, na dvoriščni klopci, gledali v nebo in ocenjevali, kako huda bo nevihta. Ta dan sem kadil še več, da ubijem čas, ki se je stekal v nevihto. Le enkrat na leto je konec dolgega vročega poletja. Z dvorišča sem slišal prigovarjanje deda Mačkovca Bobiju. "Glej ga mačka. Si ti en maček, ne de, da si!" "Bobi, počasi jej kruhek, ti bo mamica prinesla še breskvico, če boš pridno do konca pojedel." Mačkovci so si za pospravljanje garaže izbrali z vlago nabit dan. "Maček si! Kreh!" Valerija, sem videl, si je naveličano prižgala cigareto in prepustila moža garaži in malega tastu. Nato je odprla vsa štiri vrata družinskega avta, se trmasto usedla na sprednji sedež in privila neki rom-pom-pom. Noga, ki je bingljala iz avta, je divje lovila ritem. "A lej no, Čenča, lej, bentitebi, jaz garam, ti se pa zajebavaš v avtu. Izgin mi v bajto, da te ne vidim do večera, pa tamauga vem s sabo, da mi ne bo zgago delal, izginte vsi noter, pa tam kaj počnite, imamo kot pri živalih!" Valerija je razžaljeno ugasnila glasbo in v blok spravila dedo in malega. Konec prizora, umaknil sem se tudi sam. Prekladal sem se po stanovanju, preletel glasbeni arhiv in se odločil za mazohistično didžeanje. Pravzaprav sem premišljeval, kako si bom od Valerije spet pridobil svoj cede velike čustvene vrednosti. Da bi zdaj ali pa naslednji trenutek posegel v nedeljsko idilo Mačkovcev? Da bi se zdaj oblekel, se postavil pred Valerijo, ji pogledal v obraz, ki je pred nevihto, v tej vlagi zagotovo še bolj neužiten? "O, ti si. Likam. Nimam časa." Ženska posluša mojo musko. "Bobi, mir, pridem takoj. Kaj hočeš?" zamenca. "Hočem ..." "Bobi! Miiir, mamica

prihaja. Sem ti rekla, da ne morem zdaj, imam tri žhte za zlikat, pa mali, saj ga šlišiš." Zvijala je glavo zdaj proti Bobijevemu glasu, zdaj proti meni. "Hočem svojo musko, takoj!" Valerija se je nasmešnila široko kot kvartopirec pred zmago. Nato sva se oba stresla, kot da bi naju globinsko zbolelo. Mene je sunilo nekaj iz drugega časa, predirljivo kričanje opic, ki so tresle kletko. "Apica tolče, tolče," sem doma delirično ponavljal, ko sem se s starši vrnil iz živalskega vrta. Isti kriki. Le da so zdaj prihajali iz otroškega telesca. Stekel sem za prebledelo Valerijo. Na tleh je čepel Bobi in proti nama molel opečeno rokico.

Nevihta je tresnila, ko so Mačkovci zaloputnili avtomobilska vrata.

Kot da bi se na nas usula tisočletje zajezena voda. Upal sem, da mi bo svežina zapadlega dežja v nosnicah ubila odvrtni vonj po zažganem. Ulegel sem se na posteljo in hotel prisluhniti nalivu. Spet sem vstal, iz hladilnika vzel novo pločevinko, odprl balkonsko okno. Glavo sem stegnil ven in se prepustil udarcem dežja.

Pozneje, sredi noči, sem se napotil k smetnjaku, da bi odvrget naročje izpraznjenih pločevink. Bilo je temno, a kljub temu sem predmetno pokrajino ugledal v novi luči. Sezul sem si natikače in s prsti zatipal zrnati sloj asfalta. Z užitkom sem bredel po lužah in se s podplati vrtel na blatnih usedlinah. Madeži motornega olja so bili še vedno zdrsní otoki. Pravi čas sem se zaustavil pred polžem, deževnik te sreče ni imel. Čez sprano dvorišče sem se pridrajsal do hlipanja v poltemi. "Sem te videla skozi okno." Valerija se je naslanjala na vogal bloka, luč visoke svetilke, zatemnjene od nočnega mrčesa, jo je šibko osvetljevala. "Nekaj ti hočem povedati." Njen glas je bil spremenjen. "Valerija, kako je Bobi?" "Ah, povito tačko ima, ubogi maček." Njena menjava dlake mi ni bila všeč. "Nekaj ti hočem prebrati. Sem to spisala, ko sem čakala na Bobija v bolnici." Razprla je papir, prižgala vžigalnik in poduhovljeno začela brati: "Mavrica. To je naslov." Odhrkala se je. "Berbotavjoča mavrica sem. Razumel bi mene, če bi videl moje barve. Berbotam. Tudi pozimi. Si mavrica tudi ti? Rada bi, da si." Valerija je ugasnila vžigalnik, "To pesem sem napisala zate, ko sem čakala na Bobija v bolnici," je prepognila papir, "veš, ne me čakaj, midva ne moreva bit skupaj." Za okna si bom moral preprosto sposoditi. "Mi lahko pesem prevedeš v italijanščino, pliiiz? Mogoče mi bo v hotelu še kdaj prav prišla." In teme se bom moral navaditi. In če bi se zdaj, ko sem stal tu, razorožen razuma in preplavljen s čudenjem, tema spremenila v odejo, bi se zakopal vanjo in spal sto let.

Najemnika sem našel hitro. Študenta glasbe, fagotista. O oknih nisem črnil besedice, niti da bi se pozimi, če bo ostra, lahko pojavila kakšna razpoka. Spakiral sem stvari in se vrnil na jug. Po nekaj mesecih

najrazličnejših priložnostnih zaposlitev, takrat, ko je tudi pri nas zapadel mediteranski sneg, sem poklical fagotista. Pohvalil sem ga za redno nakazovanje najemnine in ga povprašal po stanju stvari. Da imajo več kot meter snega in hud mraz, ki je iz bližnjega gozda na dvorišče prignal srne. Stari Kosec da jim je takoj natresel ostanke belega kruha. Še kaj? Da ga občasno obišče Valerija Mačkovec. Menda želi postati pevka v hotelu in rabi nekaj osnov, se je zahahljal. Pomolčim v slušalko. Sicer pa vse po starem. Odložil sem, ugasnil luč in glavo privil v toplo temo Lottosinega hrbta. Prav na tisto mesto, v katerem se je filmsko usločila Valerija Mačkovec.